

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

20 de Decimis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

De Primitiis. Cap. 19.

Lib. 3. Decret. Lib. 3. in 6. tit. 13. Lib. 3. Clement. tit. 9.

- 1 Primitia quid, & de more solvendi antiquo. *Witiani Rationale*
- 2 Res, ex quibus decima debentur.
- 3 Persona quae recipiant, & quae dent primitias.
- 4 De taxatione & modo primitiarum.
- 5 Finis & rationes primitiarum.

Res aliae, quae ad ecclesiastica iura pertinent, primitiae sunt reru. Primitia, est pars ex rebus, quae primitu nata vel collecta, Deo oblata, anteq. v. s. b. no. stris, quae eiusdem speciei sunt, deputatur. Fuit haec olim & nunc inter bonos religio, beneficium largitorumq. rerum oim Deum, munere aliquo primo, vt domiu honore & venerari. Nec tm apud eos, qui Dei veri habuerunt notitiam, sed & apud Ethnicos iure naturae, & diuino primitiae soluta. Et prisci Romani, teste Plinio, li. 18. c. 1. non gustabant vina, aut nouas fruges, priusquam sacerdotibus primitias libassent. Porphyrius quoq. notat, lib. 1. de v. s. b. no. stris, de abstinentia animal. primitias frugum ex omni antiquitate Deo fuisse oblatas. Cain obtulit de fructibus terrae munera Deo, & Abel de primogenitis gregis sui, & de ad. p. b. eoru. Gen. 4. Loqueret filius Israel, inquit Dominus ad Moysen, Exo. 25. vt tollat tibi primitias, ab omni homine, qui offert vltro neus, accipietis eas. Et iteru, Exo. 13. Sanctifica tibi omne primogenitu, quod aperit vulua in filis hominu, tam de hominib. quam iumentis, mea sunt. n. omnia. Alibi etiā, honora Dominu de tua substantia, & de primitiis omnium frugum tuarum da pauperibus. Pro. 3. Atq. in Deuter. c. 16. iubetur, vt deferantur sacerdotibus, & Levitis primitiae, in conspectu domini. Sicut & in lib. Numeroru, c. 5. omnes primitiae, quas deferunt filii Israel, ad sacerdotem pertinent, & quicquid in sanctuarium offerret a singulis, & vadit in manib. sacerdotis, ipsius erit. Et rursum, Exo. 23. primitias frugum terra deferes in domu domini. ¶ Considerabis ¶ itaq. hic res, personas, & modum primitiarum. Res, ex quibus offerri debebat primitiae, ponuntur Exod. 25. c. Ac praecipuae res sunt, fruges ois terrae, ex quib. primitia, vt dictu est, debentur & exiguntur, vt decima, c. reuerimini, 16. q. 1. Malach. 3. Primogenita oia porro animaliu hodie iure hoc primitiaru non praestantur. Et qui dabant, inquit D. Hierony. primitias animaliu, dabant vniu ex ducentis. D. Hier. in Exob. gl. 1. in c. 1. §. his itaq. 13. q. 1. Et si tot capita non haberent, secundu p. portionē eius numeri solvenda erāt primitia, in gl. c. 1. in verbo, in primitiis, de decimis ap. Greg. ¶ Persona ¶ porro, & quae dare debent primitias, & quae recipiant, consideranda sunt: quae dare debent, sunt oēs quae res possident. Sic. ait dominus, ab omni homine qui offert vltro neus, accipietis eas, Exod. 25. Suntq. de praeepto primitiae, & eas retinentes excōmunicantur, c. praeter hoc, §. 1. 32. dist. Exo. 22. Leui. 27. Deut. c. 13. 12. Paral. 12. Num. 18. in duob. casibus, si cōsuetudo sit solvendi, & si ministri eius ecclesiae, cui debetur, indigent, & eas petunt: alias sunt de consilio, Ang. Claus. in summa in verb. primitia. n. 1. Sic. n. perpendo text. Exod. 1. ab omni homine, qui offert vltro neus, accipietis eas, Exo. 25. Spontanea namq. est ibi oblatio. Et si cōsuetudo sit, a tēporis initio, cuius non exiter memoria non solvendi, peti non possunt. Hier. Boubic. in c. 1. de deci. in si. Personae quib. debentur, sunt sacerdotēs, Num. 5. can. 1. vers. oportet 16. q. 7. Et illi scilicet. cuius ecclesiae sint, qui offerunt, prepositi dantibus, qui pro eis, & pro reb. eoru preces offerunt domino, ca. 1. §. his itaq. 13. q. 1. ca. moderamine, ca. doctos. 16. q. 1. suat illi sacerdotēs, parochi. Potissimū si alius praelatus, puta prior decimas & primitias iure aliquo non accipiat, sed tm parte proventu nomine quotae a vicario perpetuo: nā si portio beneficii tm assignat vicario, ius primitiaru & decimarū est prioris, in quest. Tholo. 109. Aufrerius. Habent ecclesiasticae personae iure diuino, primitias & decimas loco praedioru, quae eo iure nō habent, Deut. 10. sed humano, secundū gl. in l. si. §. patrimonioru sunt autē in verb. pontifex, de munib. Honor. ¶ Quare ¶ primitiae & decimae in solis ecclesiaru bonis numerantur praecipuae, c. c. assisa, c. 13. de ver. sig. Apud Ethnicos primitiae olim ad statuas Mercurii in viis collocabantur, quas viatores ederent, vt ait Suidas in verbo ἑσπυριον. Modus & taxatio primitiarum in iure canonico non definitur, & proinde vel ad cōsuetudinem, vel ad arbitrium praestantium recurrendum est, D. Thomas, in secunda secunda, qu. 9. 86. art. 4. Innoc. in c. 1. de decimis. Quamquam enim ab Hebraeorum traditione D. Hieronymus in Ezechielem dicat, eum definitum ad cohēbendam sacerdotum auaritiam: olim qui plurimum dabant, quadragesimam rei parte nomine primitiarum dedisse: qui autem minimum, supra quadragesimam vsque ad sexagesimam, in c. 1. §. final. de decim. Paruum

tamen primitiarum fuisse quātitatem iura testantur. Idcirco primum loci cōsuetudo sequenda: deinceps, secundum caput 1. de decimis. Nec plus quadragesima petere potest sacerdos, nec minus sexagesima laicus offerre. Erit & cōsuetudo quoque locorum vicinorum inspicienda, c. cum olim, de cōsuetud. ca. catholica, 11. dist. can. illa, & cap. 1. 1. 2. dist. c. ex parte, c. super eo, de censib. vt indicatum refert Boetius, qui & late querit & disputat quorū actus sufficiant ad hanc cōsuetudinem, Boer. decis. 236. num. 5. & in fine. In modo etiam primitiarum agrorum, illud obseruatur, vt sacerdos, seu curio statim fructibus maturis non teneatur primitias accipere, sed nouem diebus debeant esse apud matrem, id est, in spica, quae est mater grani, gl. in l. stipulatio ista, §. 8. §. inter certam, in verbo, in certamque, de ver. obl. Sicut in decimis & primitiis agrorum & vitulorum, tempus in solutione expectandum, si velit sacerdos, vt tamdiu sint apud matrem quamdiu periculum est si separarentur, perituros, Oldrad. consil. 236. incipit circa propositam questionem est attendendum, Boer. decis. 136. num. 2. Praestanda itaque erunt secundum eam normam, vel animaduertendum, si quae data curionibus pro primitiis redimendis: Licet enim non secus, quam Deo oblata, primogenita a sacerdotibus redimi poterant, Exod. 13. & decima, Leuit. c. 27. ¶ Primitiarum ¶ autem fit praestatio, vt Deo tanquam domino & auctori & largitori ex oblatione illa honorem debitum protestemur: dehinc vt eius ministris necessaria suppeditentur, vt quae iis, a quibus sacramenta percipimus, nos quoque temporalia sponte rependamus, vt in decimis latius, & ex superioribus proxime probatis liquet.

De Decimis. Cap. 20.

Lib. 3. Decretal. Lib. 3. in Sex. tit. 13. Lib. 3. Clement. tit. 9. *Witiani Rationale*

- 1 Decima quid.
- 2 Decima, aut profana, aut ecclesiastica: item de decimis profanis tituli iure diuersi.
- 3 Decima ecclesiastica quoduplicis generis. Et de decimis a principibus secularibus a beneficio exactis. De Saladina & aliis ad liberandam terram sanctam indultis, & qui illis restiterunt.
- 4 Decima ecclesiastica a Clodoueo nobilibus quibusdam concessa in beneficium seu fundum.
- 5 Carolus Pulcer denegauit decimas ecclesiarum Ioanni 23. summ. pontif. ob bellum in Ludouicum Barbarum: postea concessit.
- 6 Concessa Carolo V. I. Regi Gall. a Petro Luna.
- 7 Imposuit aliquando Bonifacius 8. vniuersis Ecclesiis Italiae.
- 8 Dubitatur num haec decima iure exigatur ab Ecclesiis.
- 9 Bonifacii constitutio de exigendis decimis, & de eodem concilio Vianensis.
- 10 Quae beneficia immunia sint a solutione decimarum Ecclesiasticarum principibus concessarum.
- 11 Quae beneficia contribuunt huic decima.
- 12 Exactio harum decimarum inter Ethnicos aliquando.

Nemo, vt opinor, ignorat, numeri nomen decimum dici, videlicet decimam alicuius rei partem: & proinde vim in nomine non faciam. ¶ Sed ¶ distinguam decimam, quae penditur superioribus, in profanam, & ecclesiasticam. Decima profana, fuit species quaedam tributi aliquando a quibusdam dominis rerum impositi, veluti Pysistratus Tyrannus agrorum decimas ab Atheniensibus exegit. Quod innuit Suidas, in verb. ἡ σφάκελος, & c. dum scribit de origine prouerbii illius, ἡ σφάκελος ποσειδων ἀπὸ τῆς ἀγῶν. Etiam Sphacelli dant immunitatē. Tradit enim inde emanasse, quod ferant Pysistratum, qui decimam agrorum ab Atheniensibus exigebat, transeuntem aliquando senem rupes & saxosa loca excolentem interrogasse, quos inde fructus caperet, illum autem dolores & fatigationes respondisse: tuncque eius liberata admiratū, decimae immunitatem ei concessisse, atque ex eo Athenienses hoc prouerbium vltropasse. Samuel iura regis populo Israeli regem petenti praedicens, inter cetera hoc adiecit, 1. Reg. cap. 8. sed & seruet vestras, & vinearum redditus ad decimabit, vt det Eunuchis & famulis suis. Narrat Plutarchus Hermafros ad decimare solitos Romanos, donec Hercules ab eo tributo eos liberauit, Plutarchus problem. 17. Cypellus Corinthius, quum Ioui vouisset, si dominus foret ciuitatis, se omnia quaecunque essent Corinthiis dicaturum, eos quaecunque haberent iussit describere. Deinde a singulis, vbi ad hunc modum descripta habuit, decimam partem accepit. Reliquis autem partibus eos ad lucrum exegeri iussit: tum anno vertente eandem rationem seruauit. Ita decem annorum spatio contigit, vt & ille haberet omnia, quaecunque sacrasset, & alla Corinthii, quae adepti

essent, possiderent, scribit Arist. 2. *Oeconomicorum*. O. Scavianus, M. Anronius, & Lepidus Triumviri, cum multos Romæ ad libitum profcripserent & occidissent, cum tamen satis non haberent, quo militibus satis facerent, nouas decimas cuique ex omni patrimonio pendendas instituerant, & facultatibus nō bene ad decimam redactis reliquam accipiebant, vt auctor Dion Cassius, lib. 47. *Histor.* Et de vectigali, & causa decimæ prædialis sic scribit Appianus, lib. 1. *bello civil.* *Agros vero, inquit, quisquis bello adeptus esset, eorum habitatoribus colendas dederant, vni pretio illis attribuerant, vel mercedis causa contulerant. Si qua autē tellus ingrumentibus bellum incultare mansisset, quo multitudine impleteretur, neuiquam per negligentiam sordescere passi, in hunc modum proclamari iusserant, volentibus interim agros colere, annua vectigalia publice esse pendenda, seminum partem decimam, arborū autem partem quintam, eorū quos percepissent fructū.* Et Lex & Iustiniani, in legibus *Georgicis*, tit. 2. *receptis. l. 2. quæritur utrum de quarta coria, quæ dicitur 3 usque de quatuor: si de aliis rebus uel quædam de rebus est, id est, partiarū coloni partem, non de fructu sumo: qui fundum dedit, portio vna tantum: qui contra hæc partitionem fecerit, deuotus esto.* Metallarii qui perquirunt metallorum venas, debent præstare decimas fisco, & decimas alias domino prædii quod percurantur, *l. 3. de metallariis & metallis & procuratorib. metallorum. lib. n. C. tit. 6.* Præter scrupulos seu tributa, quæ penduntur propter facultatem concessam auri indagandi, *l. 1. §. cod. tit. de metallis.* Iure nouellatum quoque iniustus litigator, qui conuictus fuerit temere litem alicui mouisse, decimam partem quantitatis pecuniæ in bello iniuste petita, pro sumptibus tenebatur persolvere aduersario, *authent. generaliter. de episcop. & cler. §. ad excludendas, de litigi. in aubent. l. item si maiores sumus non essent, gloss. in d. aubent. generaliter.* Attici, tempore belli Peloponesiæ, Chrysopolim Calcedoniæ profecti, vectigali ibi constituerunt, & decimam ex Ponticis exigebat, *Xenophon, lib. 1. rer. Græcarum.* Meminit Aristoteles, 2. *Oeconomicorum.* Tributum, quod pendebatur ex frugibus terræ ab aliis oblationem, ab aliis decimā dici: & quæ ex pascuis & pecoribus princeps accipiebat, decimam quoque appellari. Et Strabo scribit, *lib. 15. inter præfectos vrbis, qui sexti sunt ordinis apud Indos, venditarum rerum exigere decimam, eumque qui vectigal furatus fuerit, capite plecti. Erat antiquitus ex lege Papiæ pendenda decima si coex relictis vxori vel marito, si ex eo matrimonio non essent suscepti liberi, quod tamen postea emendatum fuit ab Honorio & Theodosio CC. l. 2. de infirmis d. pennis cõlibat. lib. 8. C. tit. 1. §. 8.* Hodie iure parui sigilli Montis Pessulani, quando obligatio iure eius, & vt dicunt, secundum rigorem eius facta, accipit vim nempe vt dicant, *Quand on leue la riguer, decima eius quod petitur, curiæ sigilli penditur, vt si viginii libræ petantur, 2. & si minus debeat, puta decem, si tamen pro viginii sigillum impleretur, in regis ordinari. constit. de la cour du petit seau de Mopeter artic. 5. & sequent. Rebuff. tractat. de decimis, quæst. 3. num. 2. 1. & 2.* Nam pro decem tantum libris vel infra, nemo huic iuri subicitur. Bizantii cum vno & eodem tempore, & anno non caritate, & pecuniæ indigentia premerentur, nauigia quæ ex Ponto venerant, deduxerunt in portum: cum autem post aliquod tempus mercatores molestius eam rem ferrent, vltimas illis decimas pro tributo imponere. Eminentibus autem quippiam id oneris imposuerunt, vt decimam partem seorsum a pretio penderent, *Aristot. lib. 2. Oeconomicorum.*

3. *¶ Ecclesiasticæ & decimæ, in duplici sunt differentia, & quæ ex rebus ecclesiæ, puta beneficiis, seu de fructibus sacerdotiorum debentur personis non ecclesiasticis seu laicis: & quæ a personis laicis & aliis debentur tantum ecclesiasticis.* Decimæ de beneficiis auctoritate Pontificis maximi aliquando concessæ sunt regi Gallorum, & aliis ob iuuandum Republicæ Christianæ statum, ad captiuos redimendos, & ad liberandum terram sanctam, vel ad hæreticorum expulsionem, alioque ob pios actus: & istæ decimæ temporales sunt, *cap. final. de decimis, in 6.* Sic quo tempore audita fuit in Gallia, omnia quæ tum Christianorum erant in Syria a Saladino Turca fuisse profligata, ipsamque sanctam ciuitatem vna cum rege & Christi crucem exportatam, tresque tantum vrbes superesse, Tyrum, Tripolim, & Antiochiam, & castella pauca in fide persistere: Rex Philippus Gallorum Augustus, tot malis condolens, cum Henrico rege Anglorum mentem & animum contulit, & Christianis protectionem & auxilium pollicitus, multique vna se cruce signarunt. Et cum ad tantam expeditionem pecunia deesset, conuocatis Lutetiæ Parisiorum pontificibus, & regni proceribus, rex petiit anno Do-

mini 1188. annuam decimam ecclesiasticorum preuentuum concedi, quæ postea Saladi vi decima dicta est, *Ganguinus, li. 6. in Philippo & Augusto. Jacob. Meyerus, lib. 6. Histor. Flandria, Refert hæc licentiam decimarum, ad 6. annuum concessam Philippo Pulcro & Nicolao III. Pontifice maximo. Paulus Emilius lib. 8. in Philippo Pulcro.* Tunc etiam Clemens III. Pontifex Maximus, Poloniæ totius episcopis & sacerdotibus misso ad id legato, decimam imperauit, *Martin. Chromerus lib. 6. de rebus Polonicis.* Sicut & Clemens postea IIII. Germaniæ & Galliæ ad liberandam terram sanctam: cui tamen se obiecit & intercessit non soluenda Ioannes Semeca iuris Teutonici doctor, præpositus Halberstatis, qui primus decretum glossauit, ideo a summo Pontifice excommunicatus, & a præpositura deiectus, in *Paralipomenis & Abbatis Vissbergensis.* Sicut & tempore Innocentii VII. impositis istis decimis in fauorem regis anno Domini 1491. 13. Septem. Guilielmus Capel Rector vniuersitatis Parisiensis, nec non sacre Theologiæ & Decretorum & Medicinæ facultatum Decanus, appellarunt ab indictione decimarum beneficiorum facta ab Innocentio, ad ipsum Innocentium bene consultum vel ad concilium proximum generale. Sicut etiam cum Ludouicus rex Poloniæ filius Elizabethæ, post annum Domini 1376. excursionibus Lituanorum in Poloniam commotus expeditionem in eos pararet, datis Domarato ex Vngaria reuertenti mandatis ad Episcopos & vniuersum ecclesiasticum ordinem totius Poloniæ, subsidium ab eis & eorum agricolis ad pium bellum contra barbaros hostes petiisset, ei denegatus est: veritis Episcopis, ne munificencia illa sua in morem, & mox inde abiret, *Martin. Chromerus lib. 14. de rebus gestis Polon. §. Scribit & Beatus Rhenanus, lib. 4. rer. Germanicarum,* post subactos Germanos a Clodoueo, Pipino, & Carolo Magno, nobiles, res ecclesiasticas pro beneficiis, id est, feudis, ex liberalitate regia possedisse, etiam dominicas decimas, quæ ad sacella regia pertinebant, diuersas a parochianis: sed aduersus hunc abusum non destitisse clamare Episcopos.

¶ Notant & historiæ certiores auctores, Carolum Pulcrum, regem Galliarum Ioanni XXIII. Pontifici Maxim. decimas de sacerdotibus Franciæ, facti in Ludouicum Barbarum belli nomine, primum denegasse: pactione deinde expugnatum concessisse, vt in partem ipse veniret, *Paul. Emil. lib. 8. in Carolo Pulcro.*

¶ Petrus & Luna Benedictus XIII. dictus, in locum Clementis VII. in schismate pontifex, vt Carolum VI. regem Galliarum in illum motum placaret, regius decimæ de sacerdotibus cogendæ in annum dedit, *Paulus Emilius lib. 6. in Carolo 6. Ganguinus libro 9.*

¶ Imposuit & vniuersis Italiæ & aliorum locorum ecclesiis 7 decimas Bonifacius VIII. pro negotiis, & bello regi Siciliæ contra hostes, *Extraneus. 1. de decimis, in extraneis. communib.* Anticeps certe est apud pios contra ueritatem, num istæ decimæ iuste a sacerdotibus & decessis exigantur.

¶ Mouet & alicuius merito stomachum infelix rerum successus, qui contra spem ecclesiasticarum personarum sequitur: dumque vident aliquando eos, qui ex istis decimis stipendia capiunt, hostes ecclesiæ fieri. At soluit ecclesiasticarum personarum marasmus pia causa, cuius prætextu fit exactio, videlicet expulsio hæreticorum, & de fensio fidei: nec bonis parcent rerum earū causa, ob quas nec non tantum bona omnia, omnes cuiuscunque generis, sed etiam vitam ipsam confetre debemus vt nos, & pios de nos qui imploramus redimamus. Animæ quippe hominum, sunt omnibus vasis & causis & vestimentis, & rebus aliis ecclesiasticis pretiosiores: & proinde illis indulgendum tunc non est, & licite alienari pro his possunt, *l. sancimus, 17. de sacros. eccles. C. c. aurum, 12. q. 2.* Caueant itaque qui exigunt, ne abutantur exactis, ne ve in vltimos conuertant: non enim personis ecclesiasticis solum iniuriam irrogant, sed Deo & pauperibus, quorum patrimonium abluunt. Deus autem non fallitur: metuenda est execratio insuper sacri prophete Davidis, dum ait Psalmus octuagesimus secundus, *Pone principes eorum sicut Oreb & Zeb, & Zebra & Salmana: omnes principes eorum, qui dixerunt, hereditate possideamus sanctuarium Dei, Deus meus pone illos vt rotam, & sicut stipulam ante faciem venti, &c.* Sed & priuilegium exigendarum decimarum ecclesiasticarum concessum intelligitur, dummodo enormiter non lædatur ecclesiæ, *c. fin. de voto apud Gregor. vt aliquando accidit in Gallia: & nunc potissimum dum ecclesiasticæ personæ fructibus sacerdotiorum ab hæreticis spoliantur, & nihilominus ab exactoribus istis decimarum, ad eas soluendas misere & barbare adiguntur, contra constitutionem Bonifacii,* qui

De Decimis parochis debitis, & earum institutione. Cap. 22.

qui statuit solui decimas a sacerdotibus possidentibus pro rata pretii, quod a venditione vel locatione fructuum acceperunt, in ca. 1. §. declaramus autem, de decim. in extrava. communib. subductis etiam sumtibus, qui in colligendis & excolendis fructibus impenduntur, in hac singulariter decima, dicit Clement. 1. §. in siluendo. Cui tamen sancti harypa quotidianæ obstitunt. Quo tempore cessare potius debeat tunc privilegium, quod onerosum & durum nimis sit, cap. suggestum, de decimis, cap. quid per nouale, de verborum significat. Et quando alteri subueniri non potest sine alterius latione, iustus est alterum non iuuare, quam alium lædere, cap. denique, 1. q. 1. §. caso, primum. 2. 2. q. 1. 2. Nam hoc natura introductum, ne quis cum alterius iniuria locupletetur, l. nam hoc natura de condic. in deb. l. iura natura. de regul. iur. in P. Quocirca & Clemens V. Pontifex maximus, in concilio Viennensi modum exigendi has decimas statuit, vt secundum taxationem communem & consuetam beneficiorum in locis vbi sunt, exigantur in pecunia seu moneta vsitata in eo loco, non in fructibus, Clement. 1. §. est autem, de decim. in Extrava. communib. neve exactores decimarum, pignoris, vel distractionis gratia capiant libros, calices, & alia ornamenta ecclesiis deputata; Clem. 2. de decim. in Clem. Notat interpres gloss. fin. in d. Clem. 2. de decimis, & in declarationibus concilii contineri, ne qui non soluant decimas, per secularium cogantur potestatem: nisi non soluentis tanta esset rebellio vt opus fuerit illius auxilium implorare, ob ecclesiasticæ censuræ contentum.

10. §. Declarauit Pontificus octauus, quæ beneficia immunita sunt a decimis istis, propria constitutione, in cap. 1. de decim. in Extrava. com. lib. 3. Arque eximit ab illis, fructus leprosiarum & hospitalium, quibus pascuntur infirmi & pauperes: Monialium & aliorum regularium fructus, vitæ illorum deputatos. Seculares & clericos, quorum anni fructus non excedunt summam septē florenorum: Item xenia prelati & aliis personis ecclesiasticis facta. Excipit quoque a decima hæc eos qui pensiones accipiunt a beneficiis pro iusta mercede, seu pro remuneratione obsequii præstiti vel præstandi, atque pro illis eadem præstare debere tradit, qui pensiones dant, d. extrava. 1. §. de p'scrib. fagnorum, de decim. ver. si autem personis. Item & ea immunita sunt, quæ pro visitatione seu procuracione in vicualibus præstantur prelati, pro quibus & soluit qui dat, non qui accipit. Item cautum, ne soluantur de oblationibus & elemosynis quæ sunt in opus fabricæ ecclesiasticæ, de extrava. 1. §. de elemosyn. nec de redditibus confratriarum, d. Clement. 1. §. similit. nec de similibus, vide gloss. in cap. 2. in verb. si beneficiorum, de decim. ap. Cle. Rex quoque; nolter sancit 23. Aprilis 1548. Senatores magni concilii clericos, eximii ratione beneficiorum a contributione harum decimarum, nisi abbas vel episcopus possiderent.

11. §. Solui tamen ab aliis debent, etiam de fructibus, ex quibus sunt quotidianæ distributiones, ex Clem. 1. §. & quis non occurrat.

12. de decimis in extrava. communib. Porro, si inuenio vsum harum decimarum aliquando inter regum gentiliū fraudes & technas: veluti cum Chabrias Arheniensis Iaconi Aegyptiorum regi bellum gerenti, & pecuniis indigenti consuluit, vt aliquis diceret sacerdotibus oportere tum ex sacris nonnulla, tum etiam sacerdotum multitudinem sacris iniuriarum, submoueri propter impensam: quod audientes sacerdotes, cum vellent omnes penes se quisque sacrum manere, pecunias tam communes quam priuatas adferabant: Verum is, vbi ab omnibus accepit, tum iussit illis imperati decimam duntaxat partem eius, quæ ante hæc soliti essent, tam in seipsum, quam in sacrum impendere: reliquas vero nouem partes, sibi ipsis foenerarentur, donec quod aduersus regem Persarum gerebatur bellum finem acciperet, Arist. lib. 2. Oeconom.

De Annatis. Cap. 21.

1. Decima quædam date a ministris ecclesie summis sacerdotibus ex decimis Ecclesiasticis.

1. Alia tamen sunt decimæ, quæ a ministrorum seu Leuitarum portionibus, seu ex eorum decimis dabantur sacerdotibus, D. Hieron. super Ez. eob. in c. 1. de decim. seu summo sacerdoti. Sic enim scriptum est præceptum Dei, filiis Leui dedi omnes decimas s'p' actis, Nym. c. 1. in possessionem pro ministerio, quo seruiunt mihi in tabernaculo sacerdotis. Et paulo post, præcipe Leuitis atq. denuntia, cum acceperitis a filiis s'p' ael decimas, quas dedi vobis, & primitias eorum, afferte domino, id est, decimam partem decimæ, vt reputeur vobis in oblationem primitiuarum, tam de arvis, quàm de vrbicularibus: & de vini, & quorū accipitis primitias afferte domino, & date ea Aaroni sacerdoti.

1. Decima quid.
2. De institutione decime huius.
3. Præstatione decime, bona & opes crescere, & non præstationis, mala.
4. Quis, & quomodo inter Christianos decimas distribuerit sacerdotibus.
5. Decimas etiam suorum deorum sacerdotibus soluisse gentiles exemplis docetur.
6. Vnicuique damnata sententia de decimis adimentis prelati ob illorum vitia.
7. De decimis soluentis lege Francica.

Decimæ tamen, quæ a Christianis præbentur, communi iure, sunt omnium bonorum legitima quæsiturum quota pars, Deo diuina constitutione debita, secundum Cardinalem, Cardinalis, consil. 26. Quæ finitio sequentibus abunde explicatur. Primum etenim institutio decimarum, quæ præbentur vitis cultui diuino Deique ministerio assidue, noua non est: sed ab omni tempore. §. Sub t lege nature namque soluta: a piis vitis sunt: vt Abraham sacerdoti Dei altissimi Melchisede cho, ex manibus omnibus hostium deuictorum dedisse fertur, Genes. 14. ad Hebr. 7. Dixitque Iacob ad Deum, cunctorum que dederis mihi, decimas offeram tibi, Gen. 28. In lege Moysi, primitias & decimas tuas, inquit Deus, non rardabis offerre, Exod. 22. Et rursum, omnes decime terre, sive de pomis arborum, sive de frugibus, domini sunt, & illi sanctificatur, Leuit. 27. Omnium decimarum bouis, & ouis, & capra, quæ sub pastoris virga transiunt, quicquid decimum venerit, sanctificabitur domino: Non eligitur nec bonum nec malum, nec altero commutabitur: si quis mutauerit, & quod mutatum est, & pro quo mutatum est sanctificabitur domino. Hanc portionem sibi Deus retinuit ex rebus, non quod illis egeat, quia omnis illius sunt, & nullus indigus est, & ipse hac ratione ait, Psal. 49. Non accipiam de domo tua vitulos, neq. de gregebus tuis bircos: quoniam meæ sunt omnes fera sylvæ, iumenta, in montibus & boues, cognoui omnia volatilia cæli, & pulcritudo agri mecum est, &c. Verum in signum dominici iuperioris voluit sibi solui, non ad præmium, sed ad honorem, e. decima. 16. q. 1. c. 1. in 2. de decim. quo lætatur Deus veluti auctor & largitor bonorum fideli obsequio declaratus. §. Accedit tamen ideo pie decimas largientibus bonorum incrementum, Malach. 3. vt contra, subrahentibus, veluti ingratas & perfidas dispensatoribus, qui talem eum profiteri nolint, & quæ habent admittit, & quod non datur Christo, capit sicut, c. maiores. 16. q. 7. d. c. decima. 16. q. 1. Et Rabi Hebræorum dicunt, in Pirke abot seu in capitulis patrum, c. 3. מַגְּנֵי סֵרוּ לְעֵשָׂר, magne serot seing ligno ser, id est, decimas esse septem diuitiis, ne vide licet de fluant. Et rursum, tradit septem genera pecnarum venire in mundū, propter septem potissimas præuaricationes: cum scilicet quidam decimas pendunt, quidam non pendunt. Et tum ingratis famas ob prohibitam pluuiam: cum vero alii esuriunt, alii satuti sunt, efficientes vt non redantur decimæ, tum certe famas, quæ ex tumultu seu seditione, & quæ ex prohibita pluua venit, &c. in Pirke abot. c. 5. Persuasum & Ethnicis ex decimis oblati Deo, quem tamen verum non colebant, augeri opes. Sicut narrant Herculem præsum in Euandriæ ara decimas soluisse, & in foro boario, illi aræ proximo, etiã ex voto posteritatem fecisse decimam, atq. receptã opinionem, vt qui veller diues fieri, solueret decimas Herculi. Et hinc M. Luculli factas opes, Phitarcb. in proble. 17. Pomp. Latius, si de sacerdotiis, dum agit de Pinariis & Potitiis, Macrobius lib. 3. Saturn. c. 12. quoq. re. titimonio M. Terentii Varronis in ea satyra, quæ inscribitur æd. m. c. 1. maiores ait solitos decimam Herculi vouere, nec decem dies intermittere, quin pellicerent populum ad ædificandum, & cū corona laurea dimitterent cubitum, Et Sylla ex vniuersis fortunis decimam Herculi sacrificauit, Phitarcb. in sine vita Sylla. Vocat Plautus in Trinumo hanc decimam, partem Herculanæam. Mihi detraxi, inquit, partem Herculanæam. Et ipse quoque meminit ex voto & Herculi decimam dari in slichio.

13. de decimam partem ex voto Herculi Polluceam. Ex quibus mihi etiam constare videatur, decimam partem, non quidem ex lege gentiliū a quibuscunq. aliquando & sibi debitam: sed ex voto, quod inducebat obligationem, vt ait Vlpianus, in l. 2. §. si de pollicit. lib. 50. P. rit. 12. Sicut & ante legem scripta, a Mole traditam, nulla alia videbatur decimarum exactio potestata, quam ex voto, vt liquet ex cap. 14. & 28. Geneseos, sacerdotibus